

Valnämnden

Princip förtroendevalda som röstmottagare

Förslag till beslut

Valnämnden beslutar att kandidater som förekommer på valsedlar som finns tillgängliga i vallokaler och röstningslokaler i kommunen inte får arbeta som röstmottagare i respektive val. Beslutet omfattar därmed dessa personer:

- kandidater till Europaparlamentet valkrets Sverige,
- kandidater till Nacka kommunfullmäktige,
- kandidater till Stockholms läns landstingsfullmäktige valkrets Ost,
- kandidater till Sveriges riksdag, Stockholms läns valkrets.

Sammanfattning

Vallagskommitténs uttalande att personer som kandiderar på lista inte bör fungera som röstmottagare har startat diskussioner i fler kommuner. Det finns inget laghinder att röstmottagare finns som kandidater, varje kommun beslutar om kriterier för röstmottagare. Några kommuner har redan fattat beslut i enlighet med vallagskommitténs formulering. Ytterligare några har gått längre och lagt till att även verksamma politiker inte ska fungera som röstmottagare.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att principen som vallagskommittén uttrycker skapar bättre förutsättning för att väljarnas ska ha förtroende för valförfarandet. Därmed kan inte kandidater som finns med på valsedlar i kommunens vallokaler och röstningslokaler vara röstmottagare inom kommunen.

Ärendet

Frågan om röstmottagare bör eller inte bör vara politiskt engagerade har diskuterats i flera sammanhang. I den vallagskommitté som tillsattes efter valet 2010 diskuteras frågan om rekrytering av röstmottagare, SOU 2013:24. Kommittén uttrycker att de "...inte funnit skäl att närmare överväga några formella regler av jävskaraktär när det gäller röstmottagarna. En gräns som vi dock tycker är befogad är att en person som kandiderar på lista inte ska fungera som röstmottagare."

Inför valen 2014 har även diskussion skett inom flera kommuner kring röstmottagare. Några kommuner, däribland Stockholm, Täby, Uppsala och Upplands-Bro, har beslutat att politiker som kandiderar på lista inte ska få uppdrag som röstmottagare. Det finns exempel på kommuner som tidigare enbart har anlitat förtroendevalda som röstmottagare, även dessa kommuner börjar nu gå mot att rekrytera andra röstmottagare även om det inte finns några konkreta beslut. Det finns även exempel på ytterligare tillägg om restriktioner om vem som kan vara röstmottagare. Uppsala har beslutat att, förutom kandiderande politiker, även verksamma politiker inte ska fungera som röstmottagare. Ett liknande beslut har Täby tagit där de av kommunen som är känd politiker inte ska delta i röstmottagandet.

Det finns i vallagen inga bestämmelser om rekrytering eller utbildning av röstmottagare. Det som skrivs i lagtexten är att det är valnämnden som förordnar röstmottagare och att alla som är valbara till ledamöter i valnämnden är skyldiga att ta emot ett uppdrag som röstmottagare, om de inte har ett giltigt hinder.

Valmyndigheten har inget förslag i denna fråga, eller i övriga frågor som är kommunalt ansvar. Valmyndigheten konstaterar att det inte finns några formella hinder, vem som helst kan arbeta som röstmottagare. Röstmottagare förordnas av den lokala valmyndigheten, kommunens valnämnd. Det är en kommunal övervägningsfråga och det ska alltid ske en individuell bedömning av röstmottagarens lämplighet. En nedre gräns på 18 år är emellertid accepterad. Valmyndigheten hänvisar dock till vallagskommitténs uttalande att en person som kandiderar på lista inte ska fungera som röstmottagare.

Valnämnden gav i december delegation till tjänstemännen att förordna röstmottagare. I arbetet med att fördela röstmottagare till valdistrikt ingår att få till en bra blandning av erfarna och nya röstmottagare men även att familjemedlemmar inte bör sitta i samma valdistrikt eller röstningsställe, eftersom det skulle kunna skada väljarnas förtroende för valprocessen. Det finns kommuner som fattat principbeslut även kring detta. I Nacka har vi sett det som en fråga om verkställighet för att skapa ett så rättssäkert och förtroendeingivande system som möjligt. Röstmottagare för valdagen har redan fått sina placeringsbesked. Beslutet att inga kandiderande politiker får vara röstmottagare ser inte ut att påverka någon befintlig röstmottagare.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret anser att valet ska genomföras så rättssäkert och effektivt som möjligt. Väljarnas ska ha förtroende för valförfarandet och anse att de fått bra bemötande. I det ligger hur röstmottagarna agerar i vallokalen men även hur valsituationen uppfattas av väljarna. Om det i vallokalen finns röstmottagare som är kandidater till exempelvis kommunfullmäktige i kommunen är det inte alltför långsökt att väljaren kan uppfatta det som rättsosäkert eller åtminstone olämpligt. Stadsledningskontorets delar därför vallagskommitténs uppfattning att en person som kandiderar på lista i det aktuella valet inte ska fungera som röstmottagare.

En rimlig gräns är att det handlar om kandidater på lista på valsedlar som finns i Nackas vallokaler, en kandidat till exempelvis kommunfullmäktige i annan kommun kan förekomma som röstmottagare. Det innebär i praktiken att kandidater till Europaparlamentet valkrets Sverige, Nacka kommunfullmäktige, Stockholms läns landstingsfullmäktige valkrets Ost samt kandidater till Sveriges riksdag Stockholms läns valkrets, inte får tjänstgöra som röstmottagare i kommunens vallokaler eller förtidsröstningslokaler.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget ger inte ekonomiska konsekvenser.

Mats Bohman
Administrativ direktör

Tove Löfgren
Samordnings- och
utvecklingsenheten